

(στό δεύτερο απ' αυτά δέν αναφέρεται καν ό όρος *ταξίαρχης*) καί χρησιμοποιούν για τούς πεζούς τήν λέξη *τάξις*. Βλέπουμε λοιπόν ότι ή ταξιαρχία ήταν τεχνικός όρος πού δημιουργήθηκε κατά τήν βασιλεία του Νικηφόρου Φωκά, καί πού ανταποκρινόταν στην νέα όργάνωση του Βυζαντινού πεζικού²⁸.

Ύποθέτω ότι μιá άλλη áλλαγή στην όργάνωση καί τακτική του βυζαντινού στρατού²⁹ όδήγησε στην έξαφάνιση των ταξιαρχιών καί των ταξιαρχών. Οί τελευταίες μνείες τους δέν ξεπερνούν τό 1088³⁰. Σέ μεταγενέστερα κείμενα ή λέξη ταξίαρχης δέν φαίνεται πιά νά έχει τεχνική σημασία³¹.

Άπό τά παραπάνω στοιχεία μπορούμε λοιπόν νά συμπεράνουμε ότι ό Νικήτας Γουπάτης πρέπει νά άσκηκε τά καθήκοντά του κατά τόν 10ο / 11ο αί. Τήν εποχή αυτή οί ταξίαρχες, όταν ήταν ειρήνη, δρίσκονταν κάτω από τίς διαταγές ενός έπαρχιακού διοικητή: νοτιοϊταλικά έγγραφα τούς παρουσιάζουν νά έκτελούν διαταγές του κατεπάνω σχετικές μέ τήν πολιτική διοίκηση³². καί σέ ένα γράμμα του ό δούκας Άντιοχείας Νικηφόρος Ούρανός μιλάει για τόν «δικό του» ταξίαρχο (*διά του ήμετέρου ταξίαρχου*), άφήνοντας νά έννοηθεί ότι ήταν άμεσος ύφιστάμενός του³³. Ούσιαστικά όλοι οί ταξίαρχες πού γνωρίζουμε ζούσαν στην έπαρχία. Μερικές μάλιστα φορές φαίνεται πώς ήταν διορισμένοι σέ πόλεις, πού αναφέρονται στίς σφραγίδες τους:

Θεόδωρος ταξίαρχης [Λυκ.]ανδ(οῦ)³⁴

Ήλίας πρωτοσπαθάριος καί ταξίαρχης Σεβαστείας³⁵

Θεόδωρος Βαλάντης, ταξίαρχης Κασής³⁶

... πρωτοσπαθάριος... άξίαρχος του Ίκονίου³⁷.

28. E. McGeer, Infantry versus Cavalry: the Byzantine Response, *Revue des Etudes Byzantines* 46 (1988) 135-145.

29. Σκέφτομαι κυρίως τήν δημιουργία νέων ταγμάτων καί τήν αύξουσα χρησιμοποίηση ξένων μισθοφόρων, πού χαρακτηρίζει τό δεύτερο μισό του 11ου αί. Τίς σχετικές άπόψεις μου έχω διατυπώσει στα *Travaux et Mémoires* 6 (1976) 143 κέξ.

30. *Έγγραφα Πάτριου* I. Αυτοκρατορικά, έκδ. Έρας Βρανούση, Άθήνα 1980, άρ. 6, στ. 60.

31. Π.χ. στον Βίο του Κυρίλλου Φιλεώτη, πού έγγραψε ό Νικόλαος Κατασκεπηνός μετά από τό 1143, διαδάζουμε πώς ό μέλλων αυτοκράτωρ Άλέξιος Κομνηνός ήταν ταξίαρχης τό 1074, όταν πήγε νά πολεμήσει έναντίον του Roussel de Bailleul· από άλλες όμως πηγές, πού άξιόπιστες, γνωρίζουμε ότι ό Άλέξιος ήταν τότε πρόεδρος καί στρατοπεδάρχης. Βλ. E. Sargologos, *La Vie de Saint Cyrille le Philéote, moine byzantin*, Bruxelles 1964, 233-234· πρβλ. καί τίς σημειώσεις τής σελ. 459. Επίσης ό Νικήτας Χωνειάτης (Nicetae Choniatae, *Historia*, έκδ. A. van Dieten, Βερολίνο 1975, I, 23, 154, 283) χρησιμοποιεί τόν όρο ταξίαρχος μέ τήν γενική έννοια του στρατιωτικού ήγέτη.

32. Falkenhause, 126.

33. J. Darrouzès, *Epistoliers byzantins du Xe siècle*, Paris 1960, 229.

34. Κ. Κωνσταντοπούλου, *Βυζαντιακά μολυβδόβουλλα του έν Άθήναις Έθνικού Νομισματικού Μουσείου*, Άθήνα 1917, άρ. 224α. Τό τοπωνύμιο θά μπορούσε επίσης νά διαβαστεί ως [Ποδ]ανδ(οῦ).

35. Άνέκδοτη σφραγίδα του 11ου αιώνα τής συλλογής του Dumbarton Oaks (58.106.3659).

36. N. Banescu, *Les inscriptions byzantines du château d'Anakouphè au Caucase (XIe s.)*, *Revue Historique du Sud-Est Européen* 18 (1941) 103-108. Ή Κασή είχε διατελέσει τούρμα του θέματος Χαρσιανού.

37. Άνέκδοτη σφραγίδα τής συλλογής Seyrig τήν όποία αναφέρει ό Cheynet, *Axiarque*, 235.